

LOVAK ALKALMAZÁSA AZ ERDEI ANYAGMOZGATÁSBAN

Horváth A. L.¹ - Horváth B.¹ - Ormos B.²

¹ Nyugat-magyarországi Egyetem Erdészeti-műszaki és Környezettechnikai Intézet (Sopron, Bajcsy-Zsilinszky utca 4.)

² Nyugat-magyarországi Egyetem Széchenyi István Nagycenki Lovasképzési Központ (Nagycenk, Kiscenki út 3.)

ahorvath@emk.nyme.hu, horvathb@emk.nyme.hu, ormb@nyme.hu

1. ábra. Lovas közelítés

A lovas fakitermelés (1. ábra) emberléptékű, természetközeli, és környezetbarát. Munkát teremt a lovaknak, melyek alkalmazása a mezőgazdaság és az erdőgazdaság gépesítésével szinte teljesen háttérbe szorult. „A faanyag állati erővel történő közelítése – a kézi, ill. a kézi eszközös közelítés mellett – a legrégebben alkalmazott módszer. Természetesen más igavonó vagy teherhordó állatok (elefánt, jak, szamár, öszvér, bivaly, tehén stb.) is használhatók ilyen célra, nálunk azonban – a korábbi bivalyos és szükséghelyzetben tehenekkel végzett faanyagmozgatás mellett – a lovas közelítést alkalmazták (Gólya, 2003).”

A mai Magyarország területén az 1900-as években a lóállomány kb. 900 ezer egyedre számlált. 1965-re a lovak száma 300 ezerre csökkent, 2008-ban (a KSH adatai szerint) pedig már csak 58 ezer egyed volt hazánkban. Az erdei munkára használt lovak száma 1955-ben 5918 darab volt. 1981-ben 1747 ló dolgozott az ország 22 erdőgazdaságának erdeiben. 1991-ben az ERTI fahasználati felmérése során már kiderült, hogy országos szinten megközelítőleg már csak 950 lovat használnak erdei munkára. Napjainkban igen kevés azon lovak száma, melyeket erdei munkálatok során foglalkoztatnak. Elsősorban vadásztatásban alkalmazzák őket, faanyag közelítésére csak alkalmilag használnak lovakat (Gólya, 2009).

A munkához nyugodt, lehetőleg nem túl gyors járású (a balesetek elkerülése miatt), nagy húzóerejű, igénytelen, az időjárás viszontagságainak leginkább ellenálló, bogarak zavarását jól tűrő lovakra van szükség. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az említett céloknak a 160 cm körüli marmagasságú, 600-800 kg tömegű, hidegvérű fajtacsoportba tartozó egyedek felelnek meg leginkább. A hidegvérű ló előnye, hogy könnyedén fogatba tanítható, nyugodt, felügyelet nélkül is sokáig egy helyben marad. Rendkívül rutinosak, új erdőrészletben elég néhányszor elvezetni őket a rakodóig, pár óra után önállóan végzik a közelítést (Jancsó, 2011; Rajczi, 2011). Erdei munkára 3-4 éves kortól alkalmazhatóak a lovak. Betanításuk 1-12 hónapot vesz igénybe, ezt követően 5-8 éven keresztül használhatóak a lovak munkavégzésre. A lovakkal napi szinten 6-7 órát dolgoznak. A lovat naponta legalább háromszor kell etetni, alkalmanként az élősúlyának max. 0,5 %-át kitevő mennyiséggel, aminek 1/3-a abrak (kukorica, zab, árpa, napraforgó), 2/3-a szalastakarmány legyen. A ló átlagos

napi vízszükséglete 20-30 liter. Fontos, hogy a ló „pihenőnapjain” kevesebb abrakot kapjon, ugyanakkor többnapos pihenők közben is meg kell mozgatni a lovat. Patkoltatás munkát végző lovaknál kéthavonta szükséges (Gólya, 2009).

A lovakat elsősorban gyérítésekben, ill. előközelítésben célszerű használni sík vagy legfeljebb 30 % lejtésű területeken. Hegyemeneti vonszolásos közelítésben a ló teljesítménye már 10 % emelkedőnél a felére csökken. Enyhe lejtőn viszont kb. 30 %-kal nagyobb a teljesítménye, mint sík vidéken, mert a nehézségi erő megnöveli a ló vonóerejét (Steinbrich, 1981). Naponta két ló körülbelül 20-25 m³ fa közelítését tudja elvégezni. Nem cél a lovak túlhajszolása, maximum 300-350 kg-s rönköket közelítenek velük.

A lovas közelítés háttérbe szorulásának legfőbb oka a lóról való mindennapi gondoskodás megoldatlansága. Egyre kevésbé található olyan ember, aki szombaton, vasárnap és ünnepnap is hajlandó etetni és ápolni a lovakat.

A hagyományos lovas közelítés eszközei

Magyarországon az utóbbi 30-40 évben az alábbi lovas közelítő eszközök használata volt elterjedt: lánc (2. ábra), csafling (láncbojt) (3. ábra), szánkó (4-5. ábra), szekér (6-7. ábra), kerékpár.

Korszerű lovas közelítő eszközök

A korszerű lovas közelítő eszközök közé a következők tartoznak:

- bukókeretes szánkó (a fát megemelt bütüvel közelítő eszköz);
- közelítő papucs (a rönksapka műanyagból készült felújított változata) (8. ábra);
- gumilapos hámfa (a hámfára szerelt gumiheveder darab, amely a papucshoz hasonlóan védi a bütüt);
- önfelterhelő szán (az előkészített egységgrakatot billenéssel magára terhelő, Ormos Balázs által kifejlesztett eszköz);
- szánelő (összekötött, íves talpban végződő fém rudak);
- gumikerekes közelítő kocsi (alacsony építéssel, kisteljesítményű daruval) (9. ábra).

Felhasznált irodalom

Gólya J. (2003): Fakitermelési munkarendszerek gyérítésekben. Doktori (PhD) értekezés, Sopron. 42-44. p.

Gólya J. (2009): Lovas közelítés. Már csak a múlt? NymE EMK Tudományos Konferencia kiadványa. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron. 42-44. p.

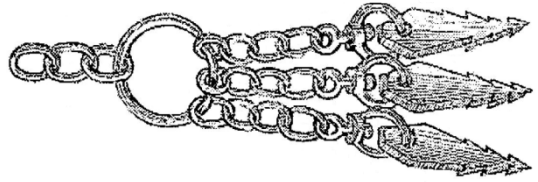
Jancsó R. (2011): Lovas fakitermelés a Börzsönyben. www.hidegverulo.hu/text_text.php?t_id=192

Rajczi B. (2011): Zöld technológia az erdőkben. www.hidegverulo.hu/text_text.php?t_id=192

Steinbrich, H. (1981): Zur Arbeitsplanung des Lohnunternehmers vor dem Holzrücken am Hang. Allgemeine Forstzeitschrift 5. München. 79-94. p.

2. ábra. Lánc

3. ábra. Csafli (láncbojt)

4. ábra. Zalai faszánkó (csuszkó)

5. ábra. Sellyei vasszánkó

6. ábra. Közéltő kerékpár

7. ábra. Gumikerekes (örségi) szekér

8. ábra. Közéltő papucs

Gumikerekes közéltő kocsí daruval